

Hoofdstuk 1

“Wreedheid en angst geven elkaar de hand.”
(Honoré de Balzac, Frans schrijver, 1799-1850)

Kind van oorlogsouders

Ik word in 1945 geboren in Stuttgart-Zuffenhausen in Duitsland en groei op in een eenvoudig gezin in Antwerpen. Met een Duitse moeder en een Belgische vader worden de wandaden uit de oorlogsjaren me met de paplepel ingegeven. Ik herinner me als peuter en later als kleuter een enorme angst voor de woorden ‘oorlog’ en ‘dood’ en alles wat het teweegbrengt. Tijdens mijn kinderjaren wordt er ook binnen de familie een hartig woordje verteld over wat voor vreselijks er is gebeurd in die periode van oorlog. Ik herinner me nog helder die nachten op zolder; slapen met enkel een klein raampje boven het bed met verlichting van de straatlantaarns. Angstzweet sta ik uit; verhalen over dood en verschrikking spoken rond in mijn kleine hoofd, tot de slaap me overvalt van vermoeidheid. Ik ben jong, en begrijp hen voor de helft of helemaal niet. Dit zal echter een wending nemen naarmate ik ouder word. Mijn angst alleen te zijn en de vrees om alleen te slapen, blijven jaren naslepen. De vertellingen van mijn ouders en wat ze hebben meegemaakt, maken van mij een angstig kind. Steeds oplettend, nieuwsgierig en verwonderd, kijk en luister ik naar alles wat er wordt verteld tijdens familiebijeenkomsten. Ik groei op zonder sociaal contact en vrienden komen bijna niet aan huis. “Vrienden dienen tot niets,” zegt mijn moeder. “Ze zijn schijnheilig en hypocriet. Als ze alles van je weten,

steken ze een mes in je rug.” Zij is alert voor vreemde mensen die te vriendelijk voor haar zijn; ze zullen haar toch maar kwetsen. “Tegenspoed en pech leiden tot nieuwe gevoelens en emoties,” zegt mijn moeder. Ze wantrouwt en ontwijkt alles wat ook maar enigszins tot nieuwe sentimenten kan voeren. Telkens zegt ze: “Kind, leg je niet helemaal bloot bij vreemden. Die gebruiken je verhalen toch maar om je er later mee te confronteren.” Jaren later besef ik dat deze woorden natuurlijk onzin zijn: je moet je juist openstellen en je niet afsluiten voor vreemden. Als mensen je leren kennen, kunnen ze je ook beter begrijpen. Ik neem het haar niet kwalijk; ze heeft in haar leven zo veel te verduren gekregen. Zelden heb ik mijn moeder zien lachen. “Het lachen is mij vergaan tijdens de oorlog,” meent ze.

Een stil kind ben ik, met weinig of geen vrienden en volkomen beschermd door mijn moeder, die zelf gekarakteriseerd is door de verschrikkelijke oorlog. Buitenspelen met andere kinderen is mij vreemd; vriendjes komen nooit over de vloer. Ik ben me er dan ook snel van bewust dat de verhalen die worden verteld door mijn ouders van grote betekenis zijn. Ik zie mijn moeder vaak huilen. De oorzaak besef ik eerst veel later als zij mij al haar leed vertelt. Met open mond luisterend, hang ik letterlijk aan haar lippen wanneer zij haar verhaal doet, maar mijn angst verdwijnt eerst veel later. Dan besef ik wat een impact deze verhalen op mij hebben gehad en begin ik ze naar waarde te schatten. Druppelsgewijs blijven er stukjes hangen in mijn brein; stukjes die ik later weer zal opdiepen en gebruiken voor mijn boek.

Fanatisme, het grootste kwaad

Tijdens mijn schoolperiode heb ik het niet gemakkelijk. Nooit leer ik me op een behoorlijke manier te verdedigen tegenover

Kleuterschool, Markgravelei in Antwerpen (ik zittend)

andere kinderen; ik ben gevoelig en kwetsbaar. Als enig kind word ik streng en beschermd opgevoed door mijn ouders. In de jaren vijftig zijn de opvoedregels voor kleuters enigszins anders dan wij nu gewend zijn. In die periode ligt gehoorzaamheid en discipline aan de basis; daarna volgen normen en waarden. Kinderen van deze moderne tijd kunnen het zich niet voorstellen, maar de schooljaren tijdens die periode van de vorige eeuw zien er heel anders uit. Een meester (zo wordt een leraar in die tijd genoemd) is een meester in de gehele betekenis van het woord. Zijn woord is wet en niets kan hem tegenspreken. In die tijd wordt algemeen aangenomen dat bestraffen van fouten het leren

bevordert. Er wordt in het onderwijs zelfs veelvuldig gebruikgemaakt van mentale en lichamelijke straffen. De leerkrachten plegen menigmaal de leerlingen met een lat op de handen te slaan en dit is nog maar het topje van de ijsberg. Geleidelijk bant men deze straffen uit de scholen, maar het duurt nog tot de jaren zestig eer ze helemaal verdwijnen. Merkwaardig genoeg lijkt niemand zich ooit af te vragen welk effect zulke straffen hebben op het leren. Het onderwijzend personeel zet zichzelf op een voetstuk en velen onder hen zien zich ver boven alle anderen uitstijgen.

De lagere school is voor mij een straf. Of het een effect op mijn leren heeft? Achteraf denk ik van wel. Al snel krijg ik de nodige smaad over me heen omdat mijn moeder Duitse is. Zij heeft haar beledigingen wel gekregen sinds zij in België is, maar voor mij is dit nieuw. Als kind van zes begrijp ik de leerkrachten niet. Wat heb ik misdaan? En de scheldnaam 'mof' begrijp ik al evenmin. Een mof is voor mij in die tijd een soort handwarmer. Ik begrijp de vergelijking niet. De misère begint tijdens het eerste leerjaar. Ik ben linkshandig en daar begint de ellende. Linkshandigheid gaat in die tijd gepaard met domheid – een handicap – en wordt niet getolereerd. Telkens als ik mijn griffel links houd, krijg ik een ferme tik met een meetlat. Een nijldige onderwijzeres staat naast me; met dicterende blik volgt ze elk woord dat ik schrijf. Durf ik maar een beweging te maken om mijn griffel of pen links te nemen, dan volgt er een flinke tik. Het wordt niet toegestaan dat leerlingen links schrijven. In mijn jonge onschuld begrijp ik er niets van. De dagelijkse pijnlijke tik op de vingers veroorzaakt een dusdanige frustratie dat ik nauwelijks nog durf te schrijven. Steeds staat de onderwijzeres naast de schoolbank en beveelt ze hoe ik mijn griffel moet vasthouden. De schrik zit er enorm in en telkens pink ik een traan weg als de tik volgt. Moe-

dig probeer ik de tranen te bedwingen, maar ze lopen toch telkens over mijn wangen. Beeld je even in wat deze dagelijkse kwelling betekent voor een kind van zes. De leraren daarentegen lijken dit barbaarse optreden heel gewoon te vinden. Zij genieten, want na maanden van straf en pijn schrijf ik rechts. Zij zijn in hun opzet geslaagd; wat een prestatie zeg! Een geluk dat deze praktijken nu tot het verleden behoren.

In het derde leerjaar krijg ik het zwaar te verduren. Pesten op school wordt tegenwoordig kordaat aangepakt. In mijn jeugd komt pesten van leraarszijde; het hoort bij de ontwikkeling van het kind, meent men, en wordt niet bestraft. Leraren zijn de meesters; de leerlingen zijn de ondergeschikten. Zij kunnen de leerlingen ongehinderd testen en uitproberen in hoeverre ze het uithouden tot ze huilen. Wreed, zal je zeggen, maar het is wel de eerlijke waarheid. Vrienden heb ik niet; hulp of steun uit die hoek moet ik niet verwachten. Iedere leerling probeert zich gewillig en gehoorzaam te gedragen tegenover de leraar om zo in zijn gunst te treden. Men verkiest schijnheiligheid boven eerlijkheid. Je kunt het hen niet kwalijk nemen; heulen met de leraar en proberen in zijn gunst te komen, is de boodschap. Vol onbegrip sta ik helemaal alleen. Aan mijn ouders vertel ik weinig. Ik lijd in stilte en wil hen geen onnodige zorgen verschaffen. Mijn moeder spreekt in die periode überhaupt heel slecht Nederlands en als zij verhaal gaat halen, zal dit averechts werken. Ondanks dat ik heel jong ben, begrijp ik goed dat men liever geen Duits hoort praten.

Het derde schooljaar wordt dus een hel. Meester Gerets; zijn naam en gezicht staan in mijn geheugen gegrift. Al vanaf de eerste weken van het schooljaar heeft hij het op mij gemunt. Steeds moet ik horen dat mijn moeder Duits is; ik moet niet

denken dat hij het ook maar één moment zal vergeten. Ik ben in die tijd een hevige nagelbijter en dit is een doorn in het oog van meester Gerets. Als de pest voor deze meester knabbel ik tijdens zijn lessen steeds zenuwachtig aan mijn nagels. Telkens als hij dit merkt, word ik voor het bord geroepen om de medeleerlingen te tonen hoe vies dit is. Vervolgens neemt hij uit de leraarskast de EHBO-koffer en kleurt hij al mijn nagels rood met mercuriochrom. Bevelend vraagt hij me mijn handen uit te steken en vergenoegd smeert hij het rode goedje over mijn vingers. Daarna vraagt hij of ik misschien ook mijn teennagels afbijt. Dit lokt natuurlijk een enorm plezier uit in de klas. Voor mij is het een verschrikking en ik wil van schaamte in de grond zakken. Wat kan ik zeggen of doen; er komen toch geen sancties tegen deze man. De vernedering, de belediging en de kwetsbaarheid die hij bij me teweegbrengt, blijven jaren hangen.

Schooljaar 1953-1954. Ik rechtsachter met vlechten. Meester Gerets poseert fier met zijn pupillen.

De pesterijen blijven niet bij dit ene voorval. Tijdens één van die 'leuke' schooldagen roept hij me aan het bord, maar ik hoor het niet meteen. De grondige hekel aan die persoon en zijn hele houding en poppenkasterij maken dat ik apathisch ben voor zijn bevelen. Driftig komt hij naar achteren gestapt, de rangen door. Op de plaats waar ik zit – achteraan, zoals een verstoteling en een domme leerling – blijft hij staan en kijkt me gebiedend in de ogen. Verschrikt kijk ik hem in de ogen. "Wel...", roept hij, "weer niet geluisterd..." Hij neemt me vervolgens bij het oor en sleept me onder een luid augeroep vooraan naar het bord. Met tranen in de ogen, bibberend en met gebogen hoofd wacht ik mijn straf af. Het is muisstil in de klas; de leerlingen staren me aan. Onder luide uitingen: "Wel, heb je het weerom klaargespeeld mijn bevelen te negeren," houdt hij me stevig vast bij mijn rechteroor. Triomferend kijkt hij de klas in en hij geniet van de stilte die volgt. Zwiggend proberen de medeleerlingen me in de ogen te kijken. Men kan een speld horen vallen. Stilzwijgend en met afwachtende blikken aanschouwen ze het hele toneel. Vanuit mijn ooghoeken kijk ik de klas in. Vooraan zit het lievelingetje van meester Gerets, 'Lea-ke', het mooiste meisje van de klas. Zoals steeds draagt ze vlechtjes met snoezige, beeldig geknoopte strikjes. Ze kijkt naar me met een blik van welbehagen; de schik straalt uit haar ooghoeken. Omdat ik even met mijn hoofd beweeg om haar in de ogen te kijken, wordt zijn greep nog steviger. Even kan ik een kreet van pijn niet onderdrukken. Zijn vingers omklemmen nog forser mijn oor en de pijn wordt door zijn greep ontzettend hevig. Plots knijpt hij fel en rukt hij mijn hoofd naar boven, zonder de oorschelp te lossen. En hij roept triomferend: "Dit gebeurt er wanneer men niet oplet tijdens mijn lessen!" Door zijn bruuske optreden loopt het echter fout af. Hij heeft zo hevig getrokken dat mijn oorschelp is

gescheurd. Een bloedstraal loopt langs mijn nek naar beneden; het doet verschrikkelijk pijn. Hij merkt in zijn voldoening niet wat hij heeft veroorzaakt. Zelf reageer ik met: “Au-auw...” Ik heb angst om verder iets te laten merken en onderdruk de pijn. Langzaam ontspant de druk van zijn hand op mijn oor en laat hij zijn arm zakken. Autoritair beveelt hij me mijn plaats terug in te nemen en waarschuwt hij dat dit een les mag zijn voor alle andere leerlingen. Schoorvoetend slenter ik terug naar achter aan de schoolbanken. De leerlingen bekijken me gniffelend; ik houd me sterk. Tranen lopen over mijn wangen wanneer ik langzaam mijn plaats achteraan inneem. Het bloed sijpelt gelijkmatig langs mijn nek en maakt vlekken op mijn kleding. De wonde doet pijn, maar er wordt geen aandacht meer aan mij besteed. De lessen gaan gewoon verder. Meester Gerets heeft zijn voldoening gehad en zijn frustraties kunnen botvieren.

Thuis vertel ik natuurlijk wat er is gebeurd. Dit kan ik niet verzwijgen; ze zien de wonde achter aan mijn oor. Vader – meestal een heel rustige man – kan zijn ongeloof en boosheid niet verbergen. 's Anderendaags komt hij mee naar school om de directeur over het incident in te lichten en zijn beklag te doen tegen mijn achtenswaardige meester. Die wordt erbij geroepen en gedraagt zich in het bijzijn van de directeur als een lammetje. Met: “sorry” en “dit is nooit mijn bedoeling geweest,” bekijkt hij me schijnheilig. Daarna stapt hij op. Er verandert echter niets. Als dank krijg ik bij mijn eindrapport ‘onvoldoende ‘ en kan ik het derde leerjaar nog eens overdoen. Dit is een klein staaltje van autoritair en eigenmachtig gedrag vanuit leraarspositie tijdens de jaren vijftig van de vorige eeuw.

Het overdoen van het derde leerjaar gaat probleemloos. Ik heb een nieuwe leraar en hij staat lijnrecht tegenover de vorige. Be-

gripvol en op sommige momenten zelfs grappig, maakt hij de lessen aangenaam en leerrijk. In tegenstelling tot een plaats achteraan, mag ik op de voorste rij. Mijn plaats achteraan is geschiedenis, wat voor mij een bevrijding is. Deze leraar behandelt me als alle andere leerlingen. Voor mij is dit een ervaring dat schoolgaan ook aangenaam en deugddoend kan zijn.

Ondertussen zijn bij de familie ook enkele zaken veranderd. We verhuizen van de Van Schoonbekestraat naar de Vliegenstraat in Antwerpen. Dus moet ik naar een andere school, aan de Biekorfstraat. Voor mij is het wennen en aanpassen om 'nieuwe vrienden' te maken. In het vijfde en zesde leerjaar in de nieuwe school krijg ik een 'Mevrouw'. Zij gedraagt zich zowaar nog vijandiger dan meester Gerets. Misschien is het omdat ik ouder word en alles een beetje beter begin te begrijpen, maar veel respect kan ik niet opbrengen voor deze 'Mevrouw'. Ze behandelt me als nutteloos, overbodig en dom. Wanneer ik een toets of werk bij haar aflever, kijkt ze op mij neer en begluurt ze me met vijandige blikken. Toch heb ik deze keer meer geluk, want ik maak kennis met mijn allereerste vriendin: Annie. Samen delen we lief en leed in onze kinderlijke onschuld. Haar moeder is Frans van geboorte en heeft tijdens de oorlog ook veel rampspoed en onheil meegemaakt. Tijdens de middagen eten we onze boterhammen afwisselend bij haar en bij mijn ouders thuis op. Het is een ervaring waarvan we beiden genieten. Onze vriendschap groeit en houdt jaren stand, tot op heden. Nog steeds schrijven we en hebben we contact met elkaar, al zijn er ondertussen vele jaren voorbijgegaan.

De Mevrouw behandelt mij – in tegenstelling tot mijn vriendin – als lucht. Ze merkt dat we een hechte vriendschapsband hebben en misgunt ons kennelijk onze vriendschap. De omgang met

mij staat in schril contrast met hoe ze met mijn vriendin Annie omgaat. Misschien denkt ze onze vriendschapsband te kunnen verstoren door te stoken en te hitsen. Jong en onbezorgd storen we ons beiden niet aan haar gevit en uitlatingen en gaan we volledig op in onze vriendschap. Na de lessen gaan we samen naar huis en vergeet ik de hatelijke opmerkingen van de lerares. Toch blijft tijdens de aardrijkskunde- en/of geschiedenisles hetzelfde oude verhaal hangen: de Duitsers hebben zo veel aangericht. Nadrukkelijk met het hoofd in mijn richting, zodat ik goed begrijp wat voor iemand mijn moeder is. Het mooie Belgenlandje is in vergelijking met Duitsland wondermooi, dat moeten we zeker niet vergeten. Het betekent op dat moment niets voor mij; ik ben daar absoluut nog niet mee bezig. Maar ik krijg wel te horen dat mijn moeder zich moet schamen voor wat zich in de oorlog heeft afgespeeld. Mijn moeder en 'haar mooie volk de Duitsers' hebben schuld aan wat er met de Joden is gebeurd. Mevrouw zinspeelt erop dat mijn vader samenspande en collaboreerde met de Duitsers. (Voor zover ik weet, heeft mijn moeder zich niet schuldig gemaakt aan één of andere misdaad, net zo min als mijn vader.) Ze probeert een schuldgevoel te creëren, een soort onbehagen dat ik op dat moment helemaal niet begrijp. Het gebeurt alsmat talrijker, zo vaak als het in haar kraam te pas komt. Ik moet goed in mijn oren knopen dat mijn moeder maar een Duitse is en zeker niet boven al het andere uitsteekt. Mijn cijfers zijn er dan ook naar en heden kan ik besluiten dat zij ermee knoeide. Aan het eind van het vijfde leerjaar ga ik met de hakken over de sloot naar het zesde; ik ontsnap nipt aan een herkansing. Tot groot ongenoegen van deze 'Mevrouw', die mij liever kwijt dan rijk is. In het zesde en laatste jaar van het lager onderwijs probeert ze me met allerlei maniertjes en slimmigheden te flessen. Tijdens het einde van het schooljaar worden examens afgeno-

men en nagekeken door een Antwerpse stadsjury. Deze 'Mevrouw' kan dus niet meer buizen en knoeien met cijfers. Voor mij hét moment om te bewijzen dat ik niet dom en lui ben, zoals mijn leraren me steeds voorhielden en aangaven. Wanneer ik mijn eindexamen glansrijk afleg met grote onderscheiding, ben ik in de wolken met de resultaten. Eindelijk ben ik verlost van die lastige leraren. Gelukkig heb ik geen van deze leerkrachten ooit teruggezien. De 'Mevrouw' heb ik weloverwogen uit mijn geheugen gewist.

Tijdens mijn verdere studies heb ik gelukkig nooit meer zulke behandelingen en beledigingen te verwerken gekregen. Het heeft me wel aan het denken gezet en er blijft een bittere nasmaak hangen als ik terugdenk aan die nare periode. Ik heb mezelf meermaals de vraag gesteld of mijn leraren geen enkele wroeging hadden en er echt plezier aan beleefden een jong kind te vernederen in het bijzijn van medeleerlingen. Voelden zij zich echt beter dan anderen en wilden zij het onrecht in de wereld bestrijden door revanche te nemen op een kind? Mijn ouders hebben het voorval verteld aan enkele familieleden, maar kregen het domme antwoord of het allemaal wel waar was en of het geen verzinsels waren van een jong kind. Het waren immers toch 'intelligente' mensen, die onderwijzers; die deden zoiets niet. Zij waren ironisch genoeg al vergeten dat tijdens de Tweede Wereldoorlog de meeste nazikopstukken en nazidokters in Auschwitz allemaal zozegde 'intelligente' mensen waren! Het zijn juist deze intelligente personen aan de top die een hele natie en een heel volk hebben kunnen beïnvloeden en hersenspoelen. Het verstand beschermt je absoluut niet tegen racisme of mensvijandig denken. Integendeel: het zijn steeds weer intellectuelen die zich als gewillige bedenkers van moorddadige ideologieën

hebben laten leiden. Of het nu bij het nationaalsocialisme, tijdens de oorlog in voormalig Joegoslavië, bij de moorden in Rwanda of gedurende de Vietnamoorlog was. Dokters en professoren laten zich maar al te vaak tot handlangers maken om in het systeem te functioneren. En daartegenover zijn het vaak juist eenvoudige mensen die hun leven op het spel zetten om vervolgd te verbergen en mensen te helpen. Om je medemens te redden, heb je geen doktersdiploma of titels nodig, je hoeft zelfs niet politiek geëngageerd te zijn. Om een geweten te hebben, moet je niet zo veel weten.

“Deze criminelen hebben het hele Duitse volk naar de verdorpen geleid, zodat we ons hele leven ons moeten schamen dat we Duits zijn,” heeft mijn moeder herhaalde malen gezegd. Zeventig jaar na dato merk ik dat er nog steeds mensen zijn die één of ander vooroordeel hebben over de Duitse bevolking. Personen die al te graag terugvallen op WOII en verwijzen naar die periode – een periode die al zo lang geleden is. De meeste mensen hebben de oorlog niet ‘aan den lijve’ meegemaakt. “Ze zouden beter eerst begrijpen en dan oordelen, het is zo gemakkelijk te veroordelen, zo moeilijk te begrijpen,” schrijft Jan de Laender in zijn boek ‘Het Hart van de Duisternis’. Het is nu een heel andere generatie; een generatie die niet wil dat deze onaangename tijd terugkomt, en dat is maar goed ook. Spijtig genoeg zullen er altijd mensen in onze samenleving zijn die een voedingsbodem vinden om oorlog en geweld te gebruiken om hun idealen te kunnen navolgen. Wij kunnen enkel hopen dat zoiets nooit meer gebeurt in onze westerse wereld!

Onschuldige onderkenning

Het secundaire onderwijs verloopt in een zodanig ander kader dat het een lust is om school te lopen. Het is gedaan met judas-

sen en plagerijen, maar mijn sociaal en maatschappelijk karakter heeft een flinke deuk gekregen. Door de jaren heen ben ik asociaal en teruggetrokken geworden. Ik zonder mij af van mijn medeleerlingen en word bloedrood als me iets wordt gevraagd. Mezelf verdedigen is me vreemd; ik zwijg liever. Toch zijn mijn schoolresultaten op alle vlakken goed en kom ik stilaan tot rust. Mijn schuchterheid, bedeesdheid en verlegenheid zullen echter nog vele jaren naslepen.

Als ik zeventien ben en volop in mijn puberteit, ontmoet ik mijn huidige echtgenoot. Voor mij gaat een nieuwe wereld open. Met bijna tien jaar leeftijdsverschil kan ik het wel vinden bij hem. Hij is levendig, grappig en sociaal; iets wat ik tijdens heel mijn jonge leven heb moeten missen. Door die vrijheid krijg ik meer zelfvertrouwen, maar mijn jeugdijaren hebben serieuze littekens nagelaten. Alles gaat langzamerhand bergopwaarts; de nare schoolperiode begint te tanen. Wel beginnen de oorlogsverhalen die mijn ouders altijd zo levendig hebben verteld, na verloop van tijd toch weer in mijn hoofd op te doemen. Het zijn verhalen die je soms naar de keel grijpen. Toch zal het nog jaren duren alvorens ik me echt aan het schrijven zet. Mijn kleindochter spoort me aan tot schrijven. Zij geeft me de 'boost' die ik nodig heb om in de geschiedenis van mijn ouders te duiken. De kracht en geestdrift sporen me aan te lezen; zo kom ik veel te weten. Steeds weer verdiep ik me in de voor mij boeiende geschiedenis, die mij steeds meer pusht om verder te lezen en meer te weten te komen. Enthousiast en vol ijver neem ik gaandeweg een eigen denkwijze in over die bewogen oorlogsjaren. Wat bezielt mensen toch elkaar te verachten en te vernederen om hun afkomst? Ik ben tot de slotsom gekomen dat onmenselijkheid onder alle categorieën mensen te vinden is en altijd – zolang de wereld bestaat – zal bestaan.

Wanneer ik zelf kinderen heb, besef ik dat zij een andere opvoeding/jeugd moeten krijgen. Zij moeten van zich kunnen afbijten en voor hun eigen mening durven uitkomen. Vandaag durf ik te beweren dat ik daarin prima ben geslaagd. Met de jaren ben ik zelfverzekerder geworden en heb ik meer vertrouwen gekregen. Toch kan het nog beter; ik merk het aan mijn manier van antwoorden of repliceren, en aan de neiging om te zwijgen in plaats van iets terug te zeggen. Onverhoeds reageren gaat me soms heel moeilijk af. De progressies en vorderingen komen, al valt het me nog steeds zwaar. Wonden helen, maar oude littekens verdwijnen nooit.

Waardoor/waarom waren sommige leraren toch zo verbeterd en heftig in hun opmerkingen? Hebben zij zo veel te verduren gekregen tijdens de oorlog, of was het enkel om hun onbehagen en macht te uiten? Mensen die tijdens de bange oorlogsjaren het minst hebben afgezien, tonen later de meeste vijandschap. Dit fenomeen is heel frappant en opvallend. Mensen laten zich al te gewillig leiden door meningen en standpunten van anderen. Opgehitst door het grote gros en door verhalen die her en der zijn opgevangen.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog was de 'Witte Brigade' actief in het verzet. Deze werd gesticht door Marcel Louette, een onderwijzer in het Antwerpse. Door toedoen van hem kwamen veel onderwijzers en onderwijzeressen in het verzet terecht. Zij werden na de oorlog als echte helden gezien. Was daarom hun afkeer voor mij als kind zo groot? Misschien kwam dit voort uit het feit dat familieleden of zelfs vrienden van de desbetreffende onderwijzers waren gesneuveld, vermoord en gemarteld; wie zal het zeggen. Daartegenover wil ik stellen dat vergelding en haatgevoelens tegenover iemand – en dan voornamelijk een kind –

voor mijn begrip een brug te ver zijn. Hoe kan je een kind veroordelen voor de fouten van anderen, enkel en alleen omdat haar/zijn moeder of vader tijdens de oorlog aan de verkeerde kant stond? Mijn verhaal is zeker niet uniek; ik ben er vast van overtuigd dat er meerdere gelijksoortige verhalen bestaan. Toch wil ik benadrukken dat indien men de oorlog van nabij heeft beleefd, met al zijn gruwel- en wandaden, sommige dingen niet kunnen worden vergeten. Maar haat brengt voor mij geen oplossing. Haat brengt het slechtste in een mens naar boven en lost niets op. Het laat enkel een spoor van blijvende vernieling en verwoesting achter. Kijk maar naar het heden: is er iets veranderd? Men blijft oorlogen voeren, mensen martelen, kinderen vermoorden, vrouwen stenigen en aanslagen plegen. Mensen leren niets uit hun fouten. Zolang de wereld bestaat en zal bestaan, zaait de mens woede en verderf.

Is mijn moeder een slecht mens omdat ze een Duitse is? Is mijn vader slecht omdat hij zijn hart schonk aan een Duits meisje? Bij toeval ben ik geboren onder een 'ongunstig' gesternte; waaraan heb ik deze rottigheden te danken? Deze situatie heeft voor mijn moeder ernstige problemen met zich meegebracht. Tot op heden heeft zij nog steeds die trauma's te verwerken, enkel en alleen omdat ze in het verkeerde kamp stond. Mensen met de vinger nawijzen, is gemakkelijk. Men moet zich echter niet bezondigen aan intolerantie tegenover kinderen. Intolerantie kan men niet door intolerantie bestrijden. Het is daarom dat ik heb besloten mijn visie en gedachten op papier te zetten. De verhalen die ik heb opgevangen tijdens mijn jeugd en de latere kijk op het hele gebeuren hebben me de interesse gegeven alles op te schrijven. Ik ben me verder gaan verdiepen in de geschiedenis, iets wat me enorm boeit. Maar het is vooral de laatste jaren dat de Tweede

Wereldoorlog en alles wat ermee te maken heeft, mijn belangstelling trekt. Ik heb veel gelezen, opgezocht en nagevraagd aan nog overlevende familieleden en ben enkele interessante gebeurtenissen tegengekomen. Ik hoop hiermee mijn honger naar het hoe en waarom een beetje te kunnen stillen. Ik hoop in mijn verdere verhaal geen mensen te kwetsen, want iedereen bekijkt zijn eigen geschiedenis door een andere bril. Ik beschrijf enkel de verhalen die ik van mijn ouders, andere familieleden en nabestaanden heb gehoord.

Mijn verhaal start bij de afzonderlijke jeugdjaren van mijn ouders. Ieder beleven ze hun jeugd anders; zij in Duitsland, hij in België. Twee landen die aan elkaar grenzen en toch o zo verschillend zijn qua zeden en cultuur. Verschillen die mijn moeder met haar *Deutsche Gründlichkeit* niet kan accepteren, wat mijn vader niet begrijpt. Het vervolg van mijn verhaal gaat over hun ontluikende liefde en over alles wat zij daarna te verwerken krijgen, zowel tijdens als na de oorlog. Sommige namen en gebeurtenissen zijn bewust veranderd. De meeste personages uit mijn boek zijn overleden, maar hun nabestaanden zijn nog in leven. Vanwege eventuele feitelijke onjuistheden en onvolkomenheden heb ik enkelen daarom een andere naam gegeven. Dit doet echter niets af aan de waarheid van het verhaal.